

TRT GLÓRIA
1930

Nosztalgia Rádió Hírújság

ORION 933
1939

1999. december

Rádiógyűjtők Magyarországi Klubja

II. évfolyam 6. szám

Rádió - televízió - telefon - magnetofon - és egyéb elektrotechnikai hobbysták klubja

Szerkeszti: Kóger László és Biliczky István kiadja: Szécsényi Lajos

Egyesületi hírek

1999. október 17-én a Puskás Tivadar Távközlési Technikumban tartottuk elmúlt évimásodik közgyűlésünket. A technikum a kísérleti rádióműsor szórás megindulásának 75. évfordulója ünnepségeinek keretében adott otthont a gyűlésnek, amit csere börzével és az iskola műszaki emlékeinek megtekintésével kapcsolhattunk össze. Az udvaron látható volt az "ős stúdióként" szolgált híres bútorszállító kocsi is. A teremben mindenki megtekinthette azokat a készülékeket, amelyekről Kóger László cikkeket írt nosztalgia újságunkban.

A gyűlést vendéglátónk Dr. Horváth László igazgató úr nyitotta meg, röviden ecsetelve az iskola történetét és az ifjúság szakmai oktatásban végzett munkáját. Majd Kóger László ismertette klubunk Egyesületté alakulásával kapcsolatos híreket. A bejegyzés óta már van adószámunk (az APEH Kelet-budapesti Igazgatóságánál, mert a névleges telephelyünk a Magyar Rádió Rt. jóvoltából Budapesten van), és számlát is nyitottunk (az OTP székesfehérvári fiókjában, mert mind az elnökünk, mind a pénztárosunk itteni illetékességű). A számlaszámos csekkek egyszerűsítik a jövőben a tagdíjak befizetését, annak nyilvántartását és igazolását. Az adószám pedig lehetővé teszi a reménybeli szponzorainknak, hogy lehetőségeiktől függően anyagilag támogassák egyesületünket. A közgyűlés által 2000. évre megszavazott tagdíj: 1500 Ft.

A legfontosabb adatok: Adószám: 18167663-1-42
Számlaszám: 11736006-20335335

Simoncsics László

Klubhírek

Az Egyesületünk részére megrendeltük a saját számlaszámunkkal ellátott csekkeket, de mivel most az újság szerkesztése pillanataiban még nem tudom, hogy a postázás időpontjára elkészül-e, ezért ha most a decemberi számmal nem, akkor a következő újsághoz mellékelve találja meg majd mindenki a csekket amivel a tagdíjat befizetheti.

Elkészültek viszont az Egyesület részére a bélyegzők. Közöttük egy nagyon szép díszbélyegző, melyet mindenki a borítékon megszemlélhet. A hivatalos körbélyegzőnket is az Orion kápolnarádió díszíti. A titkár és a pénztáros részére is készült bélyegző.

A következő találkozónk tavasszal április második felében lesz és mivel a Puskás technikumban a legmegfelelőbbek a lehetőségek a börzénk megrendezésére, ígéretet kaptunk Dr. Horváth László igazgató úrtól, hogy a tavaszi találkozót ismét ott rendezhessük.

Jelen számunk kicsit irodalmi is, mivel csokorba szedve olvashatjuk azokat a cikkeket, melyek az utóbbi időben szerte az országban jelentek meg a napilapokban rólunk, rádióhobbistákról.

Kóger László

Szent karácsony estén örül szülő
[s gyermek!
Sok-sok szép ajándék viditja a lelket.
Lányka a babának, fiucska a lónak,
De legjobban örül mind: a rádiónak.

Forrás: MRU 1928 dec. karácsonyi különszám

Forrás: RA 1930 március

Tartalomból:

Elektromos gramofonok
A pickup vagy detektoros hangdoboz
Bajnok 1935
Fűtéskapcsoló ládagépekhez
Az Orion ECHO csövekről
Radiola III.
Témák

Kirándulók öröme télen ugy, mint nyáron a „MARTOVOX" kofferrádió

Minden vezeték nélkül veszi a helyi adókat, antennával a nagyobb külföldi állomások is vehetők. Két darab 1 Voltos, kétrácsos csővel és mindössze 16 Voltos anódteleppel működik. Méretei: 21×16×9·5 cm

Ára minimális – teljesítménye maximális!

Ebben a kategóriában utólérhetetlen.
Izléses dobozban, csövekkel, telepekkel, fejhallgatóval ára **P 60.—**

Elektromos gramofonok

Hanglemez-játszó készülékek

A gramofonlemez-gyártás óriási fejlődése okozta, hogy ma már a hanglemezekről a legnagyobb előadóművészek minden igényt kielégítő hűséggel szólalnak meg és a világ legjobb szimfónikus zenekarainak minden egyes hangszere tökéletesen érvényesül, a legmagasabb pikkolóhangtól a legmélyebb orgonahangig egyaránt. Akik a könnyü szórakoztatózenét kedvelik vagy pedig a világ legjobb jazz-zenekarainak pompás ritmusu előadására kivánnak táncolni, azok is mind megtalálják a nekik való hanglemezt. És — ami éppen olyan fontos — ezek a kitünő hanglemezek ma már olyan olcsók és olyan állandó értékűek, hogy még a szerényjövedemü zenekedvelők is igyekeznek az állandó örömet, szórakozást és tanitást adó hanglemezekből megfelelő gyüjteményre szert tenni.

A tanitó-lemezek közül jelenleg a legnépszerübbek az angol *Linguaphone* nyelvtanitó-rendszer hanglemezei. Ezzel a rendszerrel az egész világon már több millió ember tanult meg otthonában, játszva, szórakozva és könnyedén idegen nyelveket.

El kellett mondanunk ezeket, de még hozzá kell füznünk azt is: — szükségét érzik a rádióhallgatók annak, hogy a rádió müsorától függetlenül is módjukban legyen a kedvüknek vagy hangulatuknak megfelelő előadásban gyönyörködni. Mindezeket pedig azért kellett elmondanunk, hogy megértsük: — miért fokozódik napról-napra az *elektromos gramofonok* iránt való kereslet. Ezek az apparátusok teszik ugyanis lehetővé, hogy az elektromos uton felvett gramofonlemezeket elektromos uton, tehát rádiónkon keresztül játszhatjuk vissza, ami által a hangvisszaadás absolut hü lesz.

A legkeresettebb elektromos gramofonok, illetve hanglemezjátszó készülékek a következők:

1. sz. Elektromos synchron–gramofon. Modern, lapos, fényezett fatokban, váltóáramu synchron-motorral, igen kitünő hangu elektromos hangdobozzal, finoman beállitható

1. sz. Synchron-gramofon

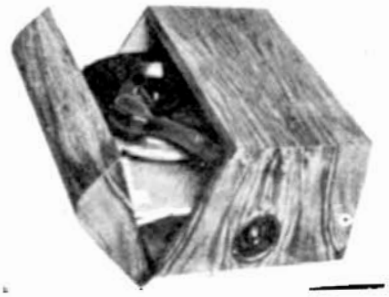
hangerőszabályozóval, a pick up nehézkedését szabályozó karral, az áramhálózatba és a rádiókészülékbe való kapcsoláshoz szükséges két darab csatlakozó zsinórral és dugóval Ára . . . . . P 80.—

2. sz. Ugyanolyan, mint az *1. számu*, csakhogy 42 periodusu váltóáramhoz. Minden váltóáramu feszültségre beállitható . . . P 50.—

3. sz. Tonolette, modern kivitelü, gyönyörüen fényezett fadobozba épitve, rövidre zárt motorral, *váltóáramu* 110—220 volt feszültségre, elsőrendü Braun-pick up-pal, hangerőszabályozóval . . . P 100.—

4. sz. Tonalkolor, ugyanolyan, mint a *3. számu*, de nagyobb alaku, remekmüvü modern mübutor, massziv kivitelben . . . . . P 135.—

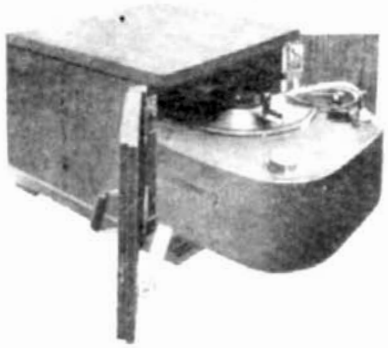
5. sz. Tonofix elektromos gramofon. Modern kivitelü fadobozba épitve, asynchron motorral, sebesség-

5. sz. Tonofix

szabályozóval, váltóáramu 110—220 Volt feszültségre. Kitünő hangu *Tonalit* pick up, 30 cm. átméretü luxuslemeztányér . . . P 150.—

6. sz. Eka elektromos gramofon. Beépitett indukciós motorral, váltóáramra, barnára fényezett szekrényben, 250 m/m átmérőjü lemeztányérral, önmüködő kikapcsolóval, pick up-pal, pick up tartókarral, tütartóval, hang-

6. sz. Eka elektromos gramofon

erőszabályozó potentiométerrel. A szekrény szerkezete olyan, hogy az ajtó kinyitásával a lemeztányér és a pick up doboza előrejön és a becsukáskor visszamegy. A készülék becsukott állapotban is müködik. — Ára . . . . . P 172.—

Örökitse meg

saját és kedvesei hangját

gramofonlemezen

Sternberg

amerikai hanglemez studiójában

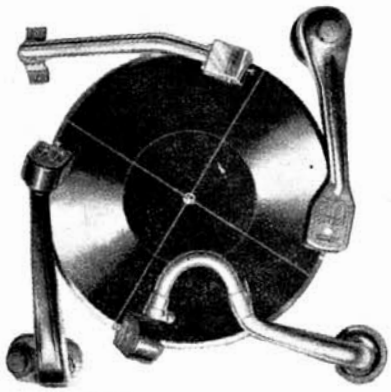
Budapest, VII., Rákóczi-ut 60.

50 fillérért

A pick up, vagy elektromos hangdoboz

Akinek gramofonja és rádiója is van, annak igen kitünő szolgálatokat tesz a *pick up*, ez az elmés szerkezetü kis *elektromos hangdoboz*. A pick upnak az a célja és rendeltetése, hogy segitségével a gramofonlemezre felvett rezgéseket *a rádión keresztül* a hangszóróba továbbitsa.

Hogyan történik ez? A pick up a gramofonlemez lejátszásával tulajdonképen és valójában is a gramofon

Különböző pick up-ok

membránját helyettesiti. Mig azonban a membrán a lemezre felvett hangot akusztikai uton a hangvezető tölcséren át juttatja a fülünkbe, addig a pick up a gramofonlemezre felvett hangotadó rezgéseket *elektromos* rezgésekké alakitja át.

Ezeket az elektromos rezgéseket a pick up rávezeti a rádiókészülék csöveire, amelyek azután ezeket a rezgéseket — tehát a gramofonlemezre felvett hangot — éppen ugy felerősitik, mint azokat a rezgéseket (hangokat), amelyeket az antenna hoz a készülékbe. Ezáltal azt érjük el, hogy a gramofonlemez hangját kedvünknek és hangulatunknak megfelelően felerősithetjük pick up-os készülékünkkel, de le is csökkenthetjük, pontosan ugy, mint a rádió vételénél.

A pick up korántsem olyan egyszerü szerkezet, amint kicsiny alakjáról gondolni lehetne. Beszerzésénél ügyelni kell különleges sajátosságaira, amelyek a következők:

Mindenekelőtt igen fontos, hogy a pick up *jól kiegyensulyozott legyen*. Ez annyit jelent, hogy a tű hüvelye, amelybe a tűt belehelyezzük, ugy legyen a szerkezet mágnesének két polusa közé beágyazva, hogy az pontosan középen feküdjön, tehát sem az egyik, sem a másik polushoz ne legyen tul közel, mert ellenkező esetben a pick up torzitja a hangot.

A pick up ne legyen *tulságosan sulyos*. A tul nehéz pick up ugyanis rontja a lemezt és bármilyen vékony, illetve ugynevezett halk tűt használnánk is, nem ad szép hangot. Ha tul nehéz a pick up, olyan *kart* kell alkalmazni, amely egy benne elhelyezett rugószerkezet segitségével csökkenti a pick up nehézkedését. — A legegyszerübb, ha meglevő gramofonunkra karral egybeszerelt pick up-ot veszünk.

A pick up ugy álljon a gramofonlemezen, mint a normális gramofonmembrán, tehát a pick up tűje 55° szög alatt álljon a lemezre.

Bármilyen kivitelü pick up alkalmas hangvisszaadásra. Az azonban, hogy milyen hangot tudunk belőle kihozni, legelsősorban a pick up *mágnesétől* függ. Lehet egészen kis mágnesü pick up-ból aránylag nagy hangerőt és szép hangszint kihozni, ha a mágnes, bár kicsi, de jó, viszont néha nagy mágnessel sem tudunk kedvező eredményt elérni.

A *pick up alakja* a hang szempontjából teljesen közömbös. A forgalomban általában U alaku pick up-ok láthatók, tehát a forma tulnyomórészben a beépitett mágnes alakját követi. Vannak olyan pick up-ok, amelyeket minden gramofonra, a hangdoboz (membrán) helyére tehetünk. Ezek a *pick up-fejek*. Ha erőshangu rádiókészülékünk van, ajánlatos egy *hangerőszabályozót* közbeiktatni. Olyan pick up-ok is vannak forgalomban, melyek karral és hangerőszabályozóval egy darabot alkotnak.

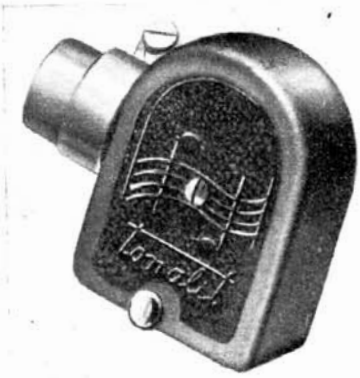
A leginkább bevált pick up-okat a következőkben ismertetjük:

1. sz. Ferro-Stella-pick up-fej, jóhangu elektromos hangdoboz, melyet egyszerüen ugy helyezhetünk a gramofonra, hogy a gramofon hangdobozát lehuzzuk a hangkarról és annak helyére tesszük a pick up-ot. Ára . . . . . P **11.80**

1. sz. Ferro Stella pick up fej

2. sz. Tonalit, T. P. 32. *Normal pick up fej*, nikkelezett, jól rugózó állitható fémkarmantyuval, mahagoni szinü bakelitből. Bármely hangkarra felszerelhető. A legjobb hangerőt a legtökéletesebb polussarkok és az igen erős 15%-os kobalt mágnes biztositja . . . . . P **16.**—

2. sz. Normal pick up fej

3. sz. Tonalit T. P. 11. *Super pick up fej*, a könnyü tűcsere céljából elforditható kivitelben, teljesen bakelitből, mahagoni szinben, csavarral állitható karmantyuval, bármely gramofon hangkarjára felszerelhető. — Szerkezete a legjobb lamellált polussarkokat és igen erős 15%-os kobalt mágnest tartalmaz . . . P **20.**—

4. sz. Ferro Stella-pick up, karral és hangerőszabályozóval együtt. A kar konstrukciója csökkenti a pick up nehézkedését. A hangerőszabályozó tökéletes finomsággal beállitható . . . . . P **18.**—

4. sz. Ferro Stella pick up

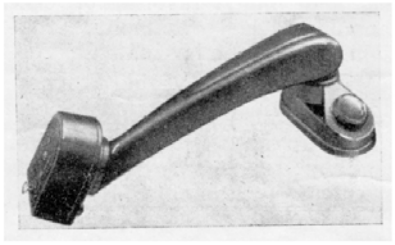
5. sz. Tonalit T. P. A. 90. *Popular pick-up*, vezetőkarral és támasztékkal, a legujabb kivitel és a legkisebb forma, teljesen fémből, gyönyörüen krómozva. A vezető kar matematikai pontosságu szögben van hajlitva és sulyszabályzó ellenrugóval van ellátva. A pick up fej az elérhető legkisebb méretü és mégis tökéletes polussarkokkal, valamint a legnagyobb erősségü „Al-Ni" mágnessel van felszerelve. A fémből készült támasz ugyancsak krómozott P **18.**—

6. sz. Tonalit T. P. A. 510. *Normál pick up* vezetőkarral, lapos kivitelben, teljesen bakelitből, mahagoni

szinben. Tartozéka 1 drb gumifelfekvésü bakelit támasz is. A pick up fej a legujabb polussarkokkal és igen erős 15%-os mágnessel, mig a kar sulyszabályzóval van ellátva P **22.—**

7. sz. Tonalit T. P. A. 51. *Normál pick up,* teljesen ugyanolyan, mint a 6. számu, de *beépitett hangerőszabályozóval* . . . . . P **24.—**

8. sz. Tonalit T. P. A. 70. *Super pick up,* pontos vezetőkarral, teljesen bakelitből, mahagoni szinben; hozzátartozik ugyancsak bakelitből 1 drb támasz is gumifelfekvéssel. A pick up fej igen erős 15%-os kobalt mágnessal, lamellált polus-sarkokkal

8. sz. Tonalit Super pick up

készül és könnyü tűcsere céljából elfordítható. Az elsőrendü sulyszabályzóval az önsuly a lehető legkisebbre csökkenthető. Maximális teljesitménye kb. 2.8 volt . . . P **26.—**

9. sz. T. P. A. 7. *Super pick up,* teljesen ugyanolyan, mint a 8. számu, de beépitett hangerőszabályozóval. Ára . . . . . P **28.—**

10. sz. Tonalit T. P. A. 77. *Supercolor pick up,* beépitett hangerőszabályozóval, pontos vezetőkarral, teljesen bakelitből, szines kivitelben. Kapható kék, sárga, piros, narancs, dióbarna, márvány szinekben. Tartozéka ugyancsak bakelitből 1 drb támasz is gumifelfekvéssel. A pick up feje, amely könnyü tűcsere céljából elfordítható, a legerősebb 35%-os kobalt mágnessel, a legjobb lamellált polus sarkokkal és a leggondosabb egyéni munkával készül. Az önsulyt csökkentő és kiegyenlitő szerkezet a lemezek élettartamát óvja. Maximális hangteljesitménye kb. 3.5 volt, hangszinezete tökéletes . . . P **36.—**

Minőség,
Precizitás,
Szépség,

jellemzik a

tonalit

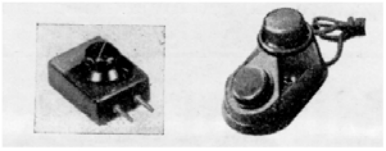
gyártmányokat

Elektromos gramafonok, dynamikus hangszórók, pick-upok

minden igénynek megfelelő áron!

Hangerő szabályozók pick up-okhoz

Olyan pick up-os rádiókészülékeknél, amelyek pick up-hangerőszabályozóval nincsenek ellátva, ajánlatos a pick up és a készülék közé egy

3. sz. Ferro Stella 4. sz. Tonalit

hangerőszabályozót iktatni. A következő márkás-hangerőszabályozók állnak rendelkezésre:

1. sz. Sator . . . . . P **3.80**
2. sz. Allways . . . . P **5.—**
3. sz. Ferro Stella . . P **6.50**
4. sz. Tonalit, amely hangszinszabályozóval is el van látva P **8.—**

Tűk pick up-okhoz

Nagyon fontos, hogy közönséges gramofontűt ne használjunk a pick up-hoz. A pick up tűje egészen más alak és vastagság szempontjából is, mint a gramofontűké. A pick up-tű hosszu, jó hegyes és a pick up-ból kiálló része a normális gramofontűnél vékonyabb. Van természetesen *halk, középhangos* és *hangos* pick up-tű is. Azt a fajtát kell használnunk, amelyikkel, figyelembevéve rádiókészülékünket is, a legjobb hangszint és a kivánt hangerőt érjük el.

Mind gramofontűknél, mind a pick up-tűknél áll a tétel, hogy *a tű beszerzése elsősorban bizalom kérdése.* Csakis megbizható, elismerten jó márkás tűt vásároljunk és az ilyen tűt *megbizható cégnél szerezzük be,* mert az utóbbi időben az elismert jó márkákat *külsőleg* megtévesztően *utánozzák,* de az utánzatoknál a *minőségi* követelményeket teljesen elhanyagolják. A gondos kereskedő éppen ugy, mint a jó tűk gyárosa, mindig közli a tűvásárlóval, hogy *egy tűvel hányszor lehet játszani.* Ha tehát *kifejezetten* nem közlik, hogy egy tűvel *több* lemezoldalt szabad lejátszani, akkor magára vessen az, akinek a lemezei *idő előtt tönkre mennek* a pick up-tű többszöri használata miatt.

A legtöbb pick up-tűt *csak egyszer* szabad használni, de a *Sternberg Super* és a *Marschall-féle* tűk *tizszer* használhatók. De van *egészen különleges* tű is, amely *hatvanszor* használható. Ez a különleges tű az eredeti angol *Isium* pick up-tű. Az uj Isium-tükkel hatszor lehet játszani, de azután minden egyes tű *még tizszer köszörülhető,* tehát minden egyes tűvel végeredményben *hatvanszor játszhatunk.* E különleges tű a legszebb, bársonyosan lágy hangot adja és az összes tűk közül a legjobban kiméli a lemezt. A hozzávaló *angol Isium köszörülő készülék* P 5.50-ért kapható.

A márkás pick up-tűk a következők:

1. sz. Sternberg-pick up hangos tű. Egy dobozban 200 drb. Ara . . . . . P **2.—**

2. sz. Speciál hangos tű. Egy dobozban 200 drb . . . . P **2.—**

3. sz. Marschall hangos tű. Egy dobozban 200 drb . . P **2.—**

4. sz. Sternberg-Super vagy Marschall hangos tű. Minden egyes tű tizszer használható. Egy dobozban 100 drb . . . . P **2.—**

5. sz. Isium, halk angol tű. Minden egyes tű hatvanszor használható. Egy dobozban 10 drb . . P **1.—**

6. sz. Sternberg-pick up halk tű. Egy dobozban 200 drb P **2.—**

7. sz. Marschall halk tű. Egy dobozban 200 drb . . . . P **2.—**

8. sz. Speciál halk tű. Egy dobozban 200 drb . . . . P **2.—**

9. sz. Speciál vegyes tű. A két részre osztott dobozban 100 hangos és 100 halk tű . . . . . P **2.—**

— Idős apám, vőgyön nekőm ilyen riadó-masinát — Vőszök fiam, de csak lélegzetől.

Bajnok 1935

Az utolsó októberi számban bemutatott Astra Volt-Ohm típusú rádió után ismét egy ritkább készülék bemutatására esett a választás.
Erről a készülékről már többen érdeklődtek nálam, kellene a kapcsolási rajz, mi a neve, ki gyártotta, stb. A kapcsolási rajzát nem sikerült föllelni a régi irodalmakban, ezért a rajz ismét egy hibátlan eredeti, működő példányról lett kirajzolva.

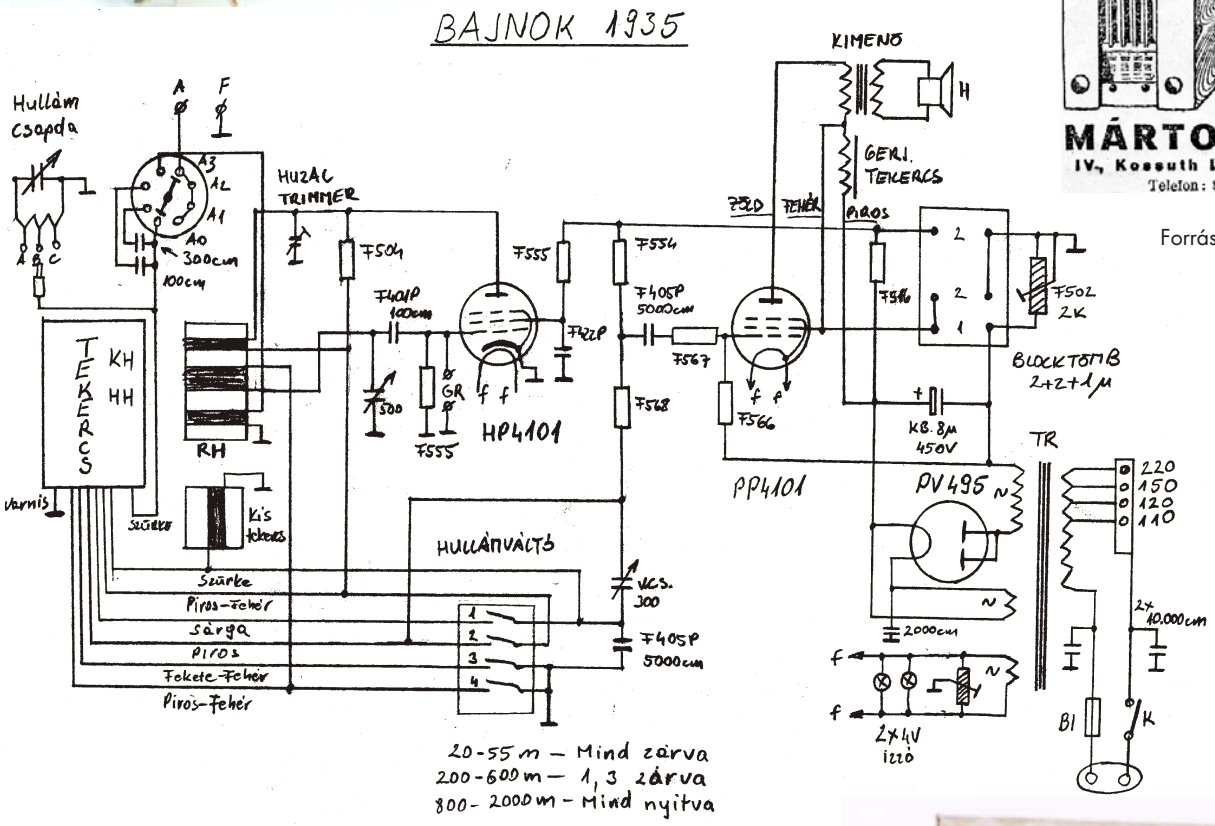
A neve Bajnok 1935. Legalábbis ezen a néven reklámozta és hozta forgalomba a Márton Pál cég 1934 év végétől. Én a készülékről információt csak az Amatőr és a Magyar Rádió újságban találtam. Sajnos 1934-35ből nincs Márton Pál árjegyzékem, pedig lehet, hogy onnan többet megtudhatnánk a készülékről. Az Amatőr 1935 januári számában a "Márton Pál oldalon" került bemutatásra először a készülék a nagyobb testvérével a Viktóriával együtt. Ezt a reklámot a következő 8. oldalon láthatjuk. Van benne egy számomra érdekes mondat: "Kapható kizárólag:", tehát valószínű, hogy csak a Márton Pál cég forgalmazta, más cégek, kereskedők árjegyzékeiben nem is lehet megtalálni a készüléket. Egyébként ebből a reklámból számomra még sokáig nem derült ki, hogy pontosan melyik rádió a Bajnok 1935. A rövid műszaki leírás ugyan passzolt a készülékre, de mivel nincs a reklámban kép a készülékről, ezért sokáig csak sejtettem, hogy erről a készülékről van szó. A készülék már régóta meg volt nekem is a gyűjteményemben, csak nem tudtam róla, hogy mi az. Azt hiszem, hogy sok gyűjtőtársam is így van ezzel a készülékkel, elég sok példány megmaradt belőle, legalább 15-20 példány megtalálható a gyűjtőtársaknál, csak senki nem tudta, hogy milyen készülék ez. Egyértelműen csak a Magyar Rádió Újság 1535 1. számában szereplő képpel ellátott reklámból derült ki a készülék hiteles beazonosítása. Aki nem ismeri ezt a készüléket annak hozzáteszem, hogy a készüléken semmilyen név, felirat nem szerepel a skálán és a sorozatszámon kívül, ezért volt nehéz a beazonosítása, és mivel sehol nem találni róla információt, ezért nem ismerte senki.
Sajnos biztosan azt sem tudni, hogy milyen gyártmány, ugyanis a reklámokból és a készülékről sem derül ki, hogy melyik gyár gyártotta. Gondoltam arra is, hogy Márton Pál készülék, de ez nem valószínű, mert a Márton Pál készülékek és alkatrészek mindig el voltaklátva a cég háromszögű emblémájával, a Bajnok 1935 viszont nem.
Aki gyakorlott már egy kicsit a készülékek terén, az a shasszíról nagyjából felismeri a készülékeket. Nos a bajnok belső szerkezete , alkatrészei feltűnően hasonlítanak a Philips Junior szerkezetére , alkatrészeire. A két készülék shasszija teljesen más, de ha összehasonlítjuk őket láthatjuk, hogy nagy valószínűséggel ugyanazon a gyártelepen készültek. Egyébként van más készülék is a gyüjteményemben aminek a belső szerkezete szintén hasonlít a Bajnokra és a Juniorra, de az Ericsson gyártmány. A fentiekből egyenlőre még nem derül ki, hogy ki is gyártotta a bajnok 1935-t, én ezt a kérdést egyenlőre nyitva hagyom.
Műszakilag egyébként igényes felépítés, precíz mechanika, pontosan megmunkált alkatrészek. Még a csavarok is finom ónozott rézcsavarok. A skála rézlapra van szitázva, bekapcsolt állapotban megvilágítva nagyon elegáns.
A készülékben gerjesztett dinamikus hangszóró van, mely ebben az időben még nem minden 2 + 1 készülékben található, sok készülékbe még lengőnyelves hangszóró került.
A hosszú és közép hullámon kívül veszi a rövid hullámot is 20-55m-ig, ez idő tájt kezdtek a gyárak a készülékeikbe beépíteni a rövid hullámú sávot is.
Váltóáramú készülék, átkapcsolható 110-120-150-220 V-ra. Van hullámcsapdája is, az 1934-ben megindult nagyadó után szükség is volt rá a 2+1-esekben.
Csövezés: HP4101 , PP4101 , PV495.
A hátlap papírból van, ugyanolyan kis ferde, hosszúkás kivágásokkal mint a Philips Juniornál,

Forrás: MRU 1935/1.

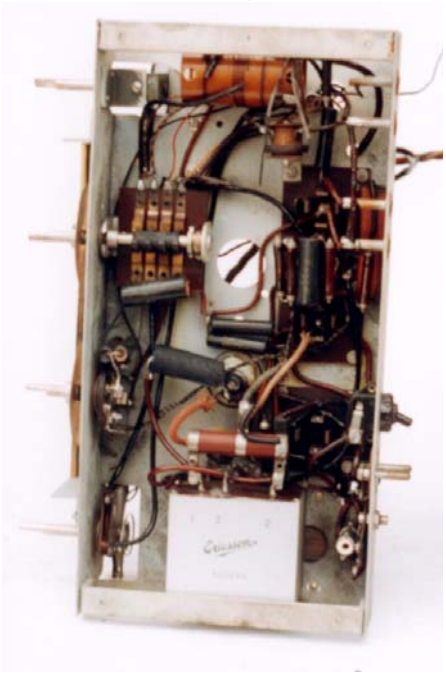

A feliratok is ugyanazok az apró aranyozott betűk mint a régi Philips készülékeken. A hátlap méreteit kérésre a következő számban közlöm.

A javítás megkönnyítése érdekében a tekercseket blokk formában rajzoltam le, mert így a szerelés a rajz alapján könnyebben áttekinthető, viszont a rajz így kicsit bonyolultabbra sikeredett. Az alkatrészek értékeit nem adtam meg mindenhol, mivel Philips / és Ericsson / R és C alkatrészekből van felépítve a készülék, ezért a gyári Philips jelöléseket használtam. Az alkatrészeken úgyis ez olvasható. Aki már ismeri az ilyen F kóddal ellátott alkatrészeket az úgyis jobban értékeli, hogy ez a kód van megadva a rajzon mert így a javítás során pontosan tudja, hogy milyen alkatrész való az adott pozícióba. Ezekről a kóddal ellátott alkatrészekről a későbbiek folyamán majd láthatunk táblázatot. A KH-HH tekercs kivezetéseinek színei nem biztos, hogy mindegyik készülékben egyezik a rajzon megadott színjelöléssel. A tekercs pontos kirajzolására a bonyolultsága miatt egyenlőre nem került sor.

Ha van valakinek információja a készülékről, vagy van a 34-35 évekből Márton Pál árjegyzéke, kérem jelezze.

Kóger László

Budapest legrégibb rádiószaküzlete a Belvárosban

MARTOVOX RÁDIÓALKATRÉSZEK BIZTOSITJÁK A LEGJOBB VÉTELT

Telefon: 89-1-16 és 89-1-46

„BAJNOK 1935"

2+1 csöves váltóáramú hálózati külföldvevő rádiókészülék, beépitett elektrodynamikus hangszóróval.

Legujabb, kényelmesen áttekinthető állomás-névtábla. — Három hullámhatár: 18–60 m, 200–600 m, és 1000–2000 m. rövid, közép és hosszúhullámú állomások vételére. Külön selektivitás szabályozó. Nagy teljesitmény — kis üzemköltség. Speciális érzékenységü hullámcsapda. — Kétpentódás csősorozat (modern nagyfrekvenciáju pentóda, erőpentóda-végerősitő.) Gyönyörü hangszinezet — Lágy visszacsatolás. Minden feszültségre átkapcsolható. Feltétlen üzembiztonság. — Gramofoncsatlakozás. — Művészi kivitelü, nemes kaukázusi diófából készült házban.

Ára:

*Azonnali készpénzfizetésnél 10% engedmény

6 hónapos részletár P **165.—**, havi részlet — P **21.—**, Előleg P 39.—

9 hónapos részletár P **170.—**, havi részlet — P **15.—**, Előleg P 35.—

12 hónapos részletár P **175.—**, havi részlet — P **12.50**, Előleg P 25.—

„VIKTORIA 1935"

Nagy teljesitményü 3+1 csöves váltóáramú hálózati speciális, transponáló, oktoda reflex super beépitett dynamikus hangszóróval

Superheterodyn kapcsolás. — Hathangolt körös selektió. — Áttekinthető, modern, sikban mozgó névtábla. — Három hullámhatár: 18–60 m, 200–600 m, és 1000–2000 m rövid, közép- és hosszúhullámú állomások vételére. Kényelmes egygombos hangolás. Optikai jelzőberendezéssel ellátott automatikus zavarcsökkentő és hangszinszabályozó, Egyenletes hangerőszabályozó. Gramofoncsatlakozás — szabályozható gramofonerősités. Gyönyörü hangszinezet — maximális hangerő. Csatlakozás második hangszóró részére. Minden feszültségre átkapcsolható. Feltétlen üzembiztonság. Nemes kaukázusi diófából készült, művészi kivitelü házban.

Ára:

*Azonnali készpénzfizetésnél 10% engedmény

6 hónapos részletár P **310.—**, havi részlet — P **40.—**, Előleg P 60.—

9 hónapos részletár P **325.—**, havi részlet — P **30.—**, Előleg P 55.—

12 hónapos részletár P **340.—**, havi részlet — P **25.—**, Előleg P 40.—

Kapható kizárólag:

Márton Pál

OKLEVELES GÉPÉSZMÉRNÖK, VILLAMOSSÁGI ÉS MŰSZAKI VÁLLALATÁNÁL

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. Telefon: 89-1-16 89-1-46

Forrás: AMATŐR 1934 ?

Fűtéskapcsoló a ládagépekhez

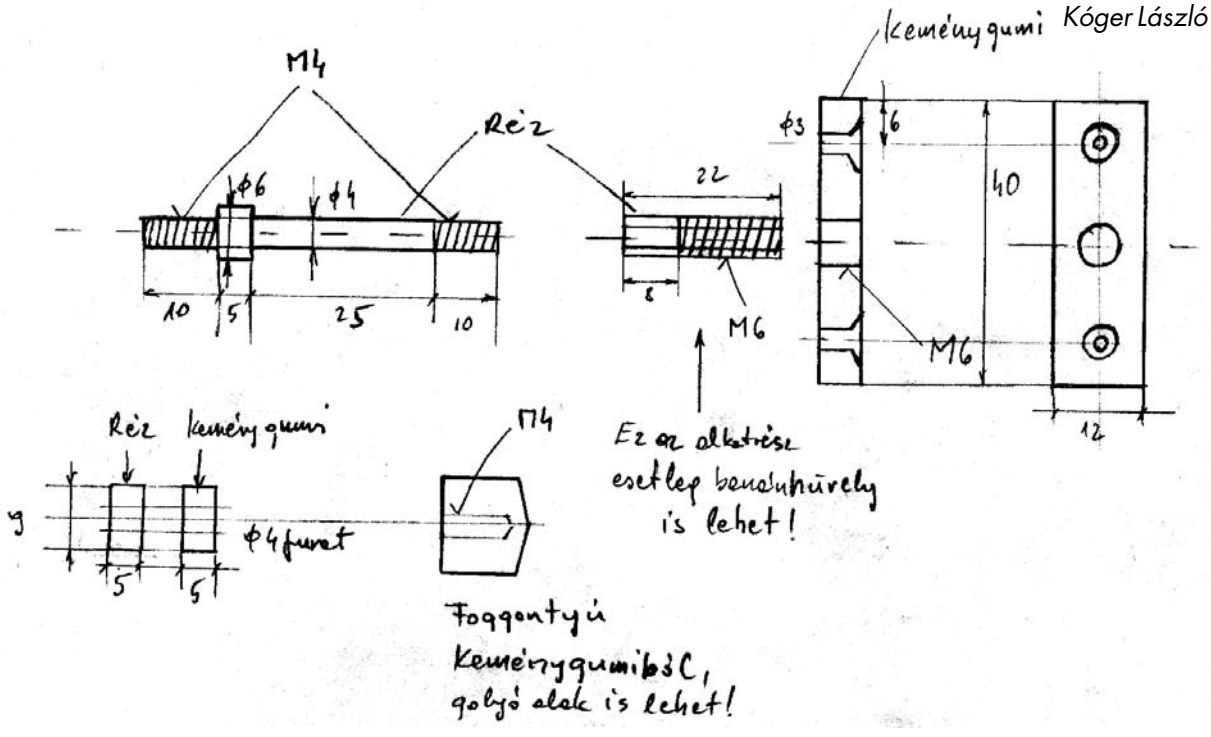

A ládakészülékek felújításához vagy újraépítéséhez a Ferrostella fűtő ellenállás után egy fűtéskapcsoló leírásával szeretném segíteni a tisztelt hobbytársak munkáját. Tapasztalataim szerint minél apróbb egy alkatrész, annál kevésbé maradt belőle az utókorra a gyűjtőknek. Ez áll a fűtéskapcsolókra is, alig található egy-egy példány belőle, de szerencsénk van, elég egyszerű alkatrészről van szó. Könnyen elkészíthető utólag is, így nincs más választás újra készítjük. Mindenféle amatőr és gyári ládagépeken szükséges egy ilyen kapcsoló, és volt is használatban, a fűtés ki-be kapcsolásával a készüléket kapcsolhatjuk ki-be. Az anód áramköröket nem kellett ellátni kapcsolóval.

Többféle kivitel létezik, ez a fajta egy jellegzetes típus. A képen gyári Hornyphon típus látható, annak alapján készült a mintapéldány, én két darabot is készítettem, az egyik a Martovox készülékembe került bele. A pontos méretekhez nem fontos ragaszkodni, a rajzon is csak a főbb méreteket adtam meg. Egy kis fantáziával és a rendelkezésre álló apró anyagokból könnyen elkészíthető. Használhatunk keménygumit vagy papírbakelitot is. Az érintkezőket régi billenős telefonkapcsolóból szereltem ki és vágtam, hajlítottam méretre. Ez egy nagyobb méretű példány és mivel vannak fele ekkora méretű kapcsolók is, ezért készíthetjük kisebb méretűre is.

Kóger László

Bartha Ágoston

Bartha Ágostonnak hívnak. Népzenész vagyok. A CIFRA zenekar tagjaként évente több hónapot töltök svájcban utcazenészként illetve esküvő zenekarként. Egy éve gyűjtök háború előtti gramofonlemezeket magyarnótás és cigányzenés műfajon belül. Eddig nagyjából 700 különböző példányom van, de más műfajokból cserealapnak további 800 darabbal rendelkezem. Ezen kívül 24000 darab használatlan gramofontűt is sikerült begyűjtenem. Fontos a mennyiség a tűk 3 perces élettartama miatt. Magyarnótás gramofonlemezeket több okból is gyűjtök. Egyrészről a korábbi időkből ittmaradt lemezeken ízesebb előadásmóddal találkozhatunk. Így zeneileg is több élményt nyujtanak mai versenytársaiknál. Szeretnék minél teljesebb gyűjteményt összehozni attól a reménnytől vezéreltetve, hogy a műfaj a táncházi zenéhez hasonlóan feltámad egyszer. Akkor nagy szükség lesz a régi hangfelvételekre a hiteles előadás újratanulása miatt. A gyűjtés másik oka is a jövőbe vezet. Meggyőződésem, hogy néhány évtizeden belül a hanglemezek képét háromdimenziós mivoltukban lehet majd számítógépbe szkennelni és így onnan tű használata nélkül sosem hallott tökéletességgel lehet majd őket lejátszani. A gramofonlemezek nagyobb barázdamérete miatt épp ezeket lehet majd nagyobb sikerrel digitalizálni. A ma divatos archíválás után sokan kidobják a gramofonlemezeket, én gyűjtöm őket. A duplikát példányokkal pedig szeretnék öregotthonokban diszkózni felhúzhatós gramofonnal. Tisztelettel kérném a tagokat, ha tudnak más hasonló gramofonlemezgyűjteményekről, szíveskedjenek megosztani vélem az információkat. Túl a vásárláson és a csereberélésen szeretnék a tulajdonosokkal riportokat készíteni későbbi rádióműsoraimhoz. Tisztelettel, *Bartha Ágoston*

Forrás: Az Amatör 1933/március

Talán mágnes lehet a munkahelyén

Most már gyűjti is, nem csak árulja a rádiókat

Hej, de temérdekszer: ezer- meg ezerszer átlépte már *Nagy László* Abony központjában a most egy kereskedelmi cég nevét viselő áruház küszöbét, ami valamikor a „hőskorban" a földműves-szövetkezethez tartozott. Vasboltnak hívták, bár a kinézete a hajdani szatócsüzletekéhez hasonlított.

Legelőször a nagyapja tette szóvá: meglátjátok, ez a gyerek boltos lesz! Nem is tévedett a sokat látott jó öreg, hiszen 1957. május 15-ét mutatott a kalendárium, amikor a tizenöt éves ifjú életében először, gyakornokként a pult mögé állt. Mágnes lehetett a környéken, vagy esetleg másban keresendő a vonzerő, netalántán Laci úr hűséges típus, mert azóta ez a munkahelye. Elképzelései szerint még öt-hat évig az lesz.

Noha akkortájt még ritkaságnak számítottak a rádiók, azért akadt már belőlük nem is egy. Kezdetben a Néprádió számított csúcstechnológiának, lehetett rajta fogni több adót: a Kossuthot és a Petőfit. Háromszáznyolcvan forintért vihették. Az Orion már márka volt a javából, a Pacsirta meg a csúcsok csúcsa. Potom 2 ezer 800-ért vehette, aki ennyit össze tudott gyűjteni, ami nem volt kis summa az idő tájt. Példának okáért az ő gyakornoki havi fizetésének a négyszerese, és ekkora összegért akkoriban már tehenet lehetett vásárolni.

Hogy másról is essék szó, 1965-ben nősült, a felesége is szakmabeli, most is együtt dolgoznak. A fiuk a vendéglátóiparban keresi a kenyerét: már nős, sőt két unokával is dicsekedhetnek. A lányuk most negyedikes a szolnoki Verseghyben.

Visszatérve a korábbi időkre, évekre, azok szakadatlan munkával teltek. Négy éve történt, hogy a szövetkezet eladta a boltot, és ki vehette volna meg jogosabban, mint aki legrégebben ott dolgozik, szolgálja ki a betérőket?

Mostanság három a létszám, ennyien állnak a pultok mögött, árusítanak, segítenek a betérőknek. Olykor elmereng: ez alatt a temérdek év alatt több száz rádiót eladott. Pár esztendeje néhány terebélyes, régi példányt kirakott a polc tetejére, és ez a rendhagyó dekoráció nagy-nagy sikert aratott.

Hajdanán tv-antennákat is szerelt, és a pókhálós padlásokat járva több rádiót felfedezett, amelyektől az ott lakók készséggel megváltak. Örültek, hogy megszabadultak a felesleges darabtól, ő meg büszkén tisztogatta, rakta a többi mellé, tetejére. Bajszos bácsikák biztatták:

– Lacikám, látom, gyűjtöd őket! Én is hozok egyet, ha minden igaz, tőled vettem, de mára megette a kenyere javát. Már kétszáznál is több sorakozik a polcokon, akadnak köztük telepesek is. Azután szlovák, román rádiók, Tekerőpatakról. Egyik ritkaságnak számít, hiszen még rajta virít a román hatóság pecsétje, miszerint tilos hallgatni a rádiót, főleg a magyar adást. Harckocsirádióval is dicsekedhet, ennek az az érdekessége, hogy bombabiztos. Sőt szalag- vagy madzagrádiója is van, 1956-ban ezen kürtölték szét, hogy ki lépett be örömmel a téeszbe, mert akkortájt nyáron, meg tavasszal ajánlatosnak tűnt mosolyogva fogadni a hírt, hogy elvették a földet, a tanyát, a szerszámokat. Nem csoda, hogy volt már kiállítása a falumúzeumban is.

Egyébként a munka és a rádiógyűjtés mellett nagy hobbija a turisztika. Tervezi, ha majd kopogtatnak a nyugdíjas évek, minden rádiót megjavít, mivel most csak egy részük szól. Egy biztos, aki Abonyban belép a főtéri vas-, műszaki és bútorüzletbe, vehet bármit, a szeme hosszabb-rövidebb ideig megakad a temérdek régi rádión. Felvillantva az akkori korok hangulatát, miközben a betérő mondjuk 26-os kerékpárkülsőt vásárol vagy netalántán centrifugát.

Nagy László és gyűjteményének egy csekély része, a régi rádiók FOTÓ: M. J.

D. Szabó Miklós

Megjelent a Szolnok Megyei Néplapban 1998. szept. 26.

KGB-s lehallgató, mentőcsónak-rádió...

Az antik műszerek megjavításakor olykor öt évig is várni kell az alkatrészre

HÉTY PÉTER

Debrecen (HBN) – Az ország egyik legnagyobb rádiótechnikai gyűjteményével büszkélkedhet Turányi József. A muzeális készülékek a volt derecskei házát és a mai, debreceni otthona pincéjét is megtöltik

A 900 körüli darabszám bőven elég ahhoz, hogy – régi vágyának megfelelően – állandó kiállításhoz biztosítson egy folyamatosan változó anyagot. Ehhez viszont máig sem talált megfelelő partnert, így továbbra is az otthonában porolgatja a készülékeit. Ezeket többségében maga szerelte össze, hiszen már csak darabokban szerezhetők be. Olyannyira, hogy amíg Európában 1922 óta gyártanak rádiókészülékeket, addig a gyűjtemény legrégebbi darabja – a korabeli iratokból történt azonosítás szerint – egy telefongyári detektoros készülék, 1926-ból. Van egy tolódetektoros készülék is, ami 1926 és 1928 között készült magyar kisipari termék.

Alkalmas és méltó helyet keres Turányi József a sok száz műszerének Fotó: Héty Péter

Jobbára padlások és más hagyatékok letakarításából lehet hozzájuk jutni, sokszor a válogatás lehetősége nélkül. Nagyokat is néz Turányi József felesége, amikor 20-30 készülékkel tér haza. A legtöbb rádió-, tévé-, adóvevő- és szervizműszer európai gyártmány, de sok amerikai is akad köztük. Az orosz műszerek közül a gyűjtő büszkén mutatta meg azt a kézitáskát, amelyik egy olyan, egykori KGB-s lehallgató magnetofont rejt magában, ami tekercsben lévő fémdrótra rögzítette a hangot.

A rádiókészülékek életmentést is szolgálhatnak; ezt az egyik legutóbbi szerzeménye, a mentőcsónakokban használt, ötvenéves Marietta-segélyhívó bizonyítja. Adó-vevő készülékeivel földünk legtávolabbi, új-zélandi pontját is elérte már. Mégis arra a legbüszkébb, hogy gyűjteményét egy-egy ízben kiállíthatta már Derecskén és Debrecenben.

Megjelent a Hajdúbihari Naplóban 1999. július 20.

Forrás: 1933/január

FOTÓ: TÓTH JÁNOS

Hatszáz régi rádiója van

HOBBITÁRSA KEDVÉÉRT TANUL MAGYARUL

■ Akár hiszik, akár nem, egy nyugdíjas amerikás magyar, aki rég elfelejtett magyarul, most *Csige József* kedvéért hozzáfogott nyelvet tanulni. A Columbia városában élő öregurat (aki a Philips-től ment nyugdíjba) a Balmazújvárosban élő férfival közös hobbijuk köti össze: mindketten régi rádiókat gyűjtenek. Barátságuk azzal pecsételődött meg, hogy Csige Józsefnek nemrégiben csomagot hozott a posta Amerikából, benne egy 1924-ben gyártott Philips-készülékkel.

– Úgy kezdtem el a gyűjtést – eleveníti fel a múltat a matávos kolléga, aki 1967 óta műszerészként dolgozik Debrecenben, jelenleg a crossbar központban –, hogy a hatvanas években a szomszédok, ismerősök hozzám hozták javítani rádiókészüléküket, aztán néhány nálam maradt, mert nem jöttek érte, de nem volt szívem kidobni őket. Később tudatosan kezdtem gyűjteni a régi készülékeket, s ma már mintegy 600 darabos a gyűjteményem.

– *S hol tárolja őket? – kérdeztem a gerincműtétje miatt éppen otthon pihenő kollégát, aki nemrégiben balesetet szenvedett.*

– Öt évvel ezelőtt felajánlottam a városnak, de ők nem tartottak rá igényt, ezután *Hevesi Józsefet,* Debrecen polgármesterét kerestem meg, így 1994 óta a Gábor Dénes elektronikai szakközépiskolában mintegy 100 készülék látható egy állandó kiállításon. A többit én tárolom, de nem csak a lakásom, hanem két garázs, a padlás és a fészer is tele van velük. Számomra a legértékesebb darab az 1925-ös, telepes, három lámpás, még ma is működőképes rádió, amely az Egyesült Izzó újpesti gyárában készült. Csak zárójelben jegyzem meg, sokan nem tudják, a két világháború között Magyarország rádiókészülék-gyártásban világnagyhatalom volt).

Csige József szerint közel kétszáz ember gyűjt ma Magyarországon rádiót, akik úgy döntöttek, hogy egyesületet hoznak létre, amelyet éppen a napokban jegyeztek be hivatalosan. Ő az egyik vezetőségi tag, s mint mondta, már saját újságjuk is van. **– ky –**

Megjelent: Telefontos 1999. 22. szám

Az októberi számban az ORION 7050 cikknél kimaradt egy kép, amit most pótolok. A képen egy olyan ismeretlen típus variánst láthatunk, amelyet már egy kisebb cég hozhatott ki. Már fel van szerelve nevekkel ellátott dobskálával. A képen látható példány még nincs felújítva, nincs meg az eredeti hangszórója, a vászna, látható egy kicsit a shasszi.
Ez a példány és az októberi számunkban a Bodnár Jenő féle reklámon látható variáns szerint minimum ez a két átdobozolt verzió létezett.

Az ORION (ECHO) vevőcsövekről

Ennek a cikknek egy rövidített változatát a Rádiótechnika 1999. 9. száma közölte, megírásához nagyon sok segítséget kaptam a klubtársaktól, ezért tartottam fontosnak, hogy hírújságunkban is jelenjék meg. Ezen kívül jó lenne tudni, hogy a visszaemlékezésekben említett tény, hogy "1926. június 30-án már rádiókészülékek kerültek a szalagra" (Az Orion 75 éves), mennyiben felel meg a valóságnak, és melyek voltak ezek a bizonyos készülékek.

Az előzmény, hogy egy osztrák gyűjtőtől került hozzám néhány Orion márkájú elektroncső és alkatrész (lásd mellékelt fényképek), ez indított arra, hogy utánanézzek híres rádiógyárunk történetének ezen kevéssé ismert korszakának. Az Orion gyár történetét ismertető fennállásának 50. éve alkalmából, 1963-ban kiadott füzet ezt a kérdést nagyon röviden intézi el: "*Míg a bécsi Kremeneczky gyárban már 1923-ban tömegesen gyártottak rádiólámpákat, …a Magyar Woframlápagyár 1925 decemberében indította meg a rádiócsövek gyártását*". Ennek megértéséhez tudni kell, hogy Kremeneczky János volt a Magyar Woframlámpagyárnak, az Orion elődjének a tulajdonosa. "*A gyár 1926. Június 30-án kezdte meg a rádiókészülékek gyártását,…az első csövekkel konstruált készülék a 7023 típus volt, amelyben…*Itt mindjárt találhatunk egy tévedést, a készülék csövezését Tungsram gyártmányúakkal adják meg, holott ezt a néhány eredeti állapotban megmaradt vevő is bizonyítja, - az Orion az első készülékeit saját csöveivel szállította. Az előbbi két információ a későbbi közleményekben úgy torzult, hogy az Orion 1926-ban gyártott készüléke volt a 7023-as típus, holott ekkor még nem voltak hálózati készülékek és közvetett fűtésű csövek, csak 1939 után. Ugyancsak tévedés, hogy az első Orion szuperkészülék a 111-es típusjelzésű (2 + 1-es) volt. A hírújságunk 1999. 1. számában ismertetett CD-ROM kiadvány szerint (Rózsa Sándor és Szűcs László klubtársaink munkája), ez a 7060 és a 7061-es készülék lehetett. A fenti példákat csak azért ismertettem, hogy lássuk, még a technikatörténettel foglalkozó szakemberek számára is milyen sötét folt ez az időszak, és a visszaemlékezésekkel mennyi hibát lehet elkövetni, ha az ember nem néz utána az adatoknak több forrásból.

Milyen irodalmi forrásokra lehet támaszkodni? A gyár saját kiadványaira, adatlapjaira, a korabeli szaksajtóban megjelent hirdetésekre, az alkatrész árusító cégek prospektusaira, stb. Az Österreichischer Radio Amateur első számai 1925-ben mint bevált típusokat említik a Kremenezky Audion csövek A 11-es és A 12-es, és újként az A 14 és A 15 típusokat. Ugyanezen csöveket reklámozza a "Rádió, Röntgen és egyéb sugárzások" című szaklap is 1925. nyarán. (Figyeljük meg az odesszai születésű gyáralapító nevének kétféle írását). A csövek még tóriumos wolfram fűtőszállal készültek, (hasonlóan a Tungsram MR 2..6 jelzésű csöveihez) ezeket hívták takarékcsöveknek, a bécsi üzemben készült tiszta wolframszálas csövekről nincs információm. A Magyar Rádió Újság 1925. decemberi száma már ECHO audioncsönek említi ugyanezen típusokat. Azt nem lehet eldönteni, hogy

a csövek a bécsi vagy a budapesti üzemben készültek. A Funkbastler német folyóirat 1927-ben közölt részletes ismertetést Die Kremenezky-Röhren címmel, méltatva ezek alacsony árait és különösen kis méreteit. Az említettekhez az A 16, A 18 és A 20 típusok járultak. Ugyanezen lap 1928-as összefoglaló táblázata kibővült az A 41, A 42, A 43, A 49 és A 57 típusokkal, valamint megjelennek a kétrácsos csövek B 9 és B 10 jelzéssel, valamint a végerősítő csőnek szánt L 44 és LL 25. Ekkor már elterjedten alkalmazták a különböző technológiai eljárással a fűtőszálra felvitt báriumbevonatokat (azidos, kolloid, oxidkatódok stb.)

Az Orion csövek közötti eligazodást nehezíti, hogy 1926-tól a magyar kiadványokban más típusjelzéssel szerepelnek azonos paraméterű csövek. Molnár János: A rádiótelefon elméleti és gyakorlati ismertetése című művében felsorolja a hazai gyártású csöveket. Az E 10, E 11, E 14, E 15 csövek az A sorozatnak feleltek meg, a P 205, P 207 és P 209 jelzésű végerősítő csövek valamivel nagyobb telítési áramúak. A Rádió Amatőr folyóirat 1927. áprilisi számában olvasható reklám az eltérő feladatokra ezek közül különböző típusokat ajánl, de ha megnézzük a katalógusadatokat, láthatjuk, hogy ezek igen kis mértékben térnek el egymástól. A közvetlen fűtésű, tóriumos wolfram katódú triódák cseréjénél szinte csak a fűtőfeszültség és áram, néha az anódfeszültség értékét kellett figyelembe venni, ezért ezeket a csövön a típusjelzés mellett feltűntették.

Az igazi fejlődést az jelentette, amikor az Orion is megjelent az előbb említett alkáli földfémek oxidbevonataival. Az eljárásukról nem sokat tudunk, de az 1929-ben megjelent Orion Rádió Iskola 1. számú kiadványa részletesen ismerteti a "normalizált" telepes és az 1930-as 2. számú kiadvány a hálózati készülékekben felhasználható típusokat. Ez a két füzet bizonyítja, amit az Orion vevőkészülékek gyártásáról mondtam, ugyanis részletesen felsorolja a gyár termékeit: elektroncsövek, hangszórók (ötféle típus), hangfrekvenciás (un. níder-) transzformátor, csőfoglalat, huzalpotméter, áttételes forgatógomb (mikrodiál), akkutöltő, anódpótló, anódtelep, zseblámpa elem. A nagyellenállású huzalpotméterek kialakítása érdekes volt, mert a csúszka nem az ellenálláshuzallal érintkezett, hanem az ellenállásrészeket összekötő vezetékekkel. Ez adta a potméterek jellegzetes kinézetét. Egyik táblázatban ugyan említés történik a Telefongyár Alfa és Luxor vevője mellett egy Orion telepes helyi vevőről (csövezése W 4 és L 4), de ez valószínűleg nem volt sorozatgyártásban. Az Orion telepes csövek megfelelőit az 1. táblázatban ismertetem a kiadvány alapján.

A normalizált hálózati csövek típusjelzését úgy alakították ki, hogy N betű került az eddigiek elé (Netz = hálózat). Így az NA 4 jelzésű audion és kisfrekvencia erősítésre, az NW 4 ellenállásos erősítőkbe, az NH 4 nagyfrekvenciás erősítésre volt alkalmas. Az NS 4-et, mint árnyékolt rácsú csövet, neutralizálás nélküli nagyfrekvenciás erősítőkben használták. Az L 4 triódát és az L 43 végerősítő pentódát mind telep-, mind váltóáramú fűtésű készülékekben alkalmazták. Meg kell említenem az Orion egyenirányító csöveit. Ezek a GL 4/ típusszámot kapták, a törtvonal után következő szám a fűtőáramot jelenti amperben.

Az 1929-30-as időszak volt az Orion csőgyártás fénykora, ebből a korból maradt meg a legtöbb példány, részben a hálózati készülékek megindult sorozatgyártásából adódóan (7023, 7015, 7016). A gazdasági nehézségek miatt 1931-ben a Tungsram a Kremeneczky-féle üzemet felvásárolta, ezentúl az Orion rádiókat Tungsram csövekkel látták el, a bécsi üzem pedig az osztrák Sator tulajdonába került. Az 1932-es árjegyzékek a jellegzetes Orion alkatrészeket már Sator név alatt közlik, és az Orion csövek a későbbi katalógusokban ezzel a márkával szerepelnek. Egy 1931-es gyári adatlapot, amelyben már a soros fűtésű csövek is szerepelnek és egy 1938-as Tungsram "Rádió és fény naptárt" kaptam a kedves klubtársaktól, az utóbbi közli, hogy milyen Tungsram csövet használhatunk az Orion csövek helyett. Ennek alapján készített 2. táblázat bizonyítja, hogy az ismertetettnél lényegesen több Orion cső volt a báriumkatódosak között. A részletes adatlapot terjedelmi okokból nem tudom közölni, de az érdeklődőknek másolatot tudok adni.

A gyáralapító 1934-ben bekövetkezett halálával ipartörténetünk egy fontos fejezete zárult le.

Megjegyzés: köszönetet kell mondanom Mészáros Sándornak, Hrabál Lászlónak és Fehérvári Kálmánnak a témában nyújtott segítségért. Ezen kívül kérem, ha valakinek hiteles információja van az első Orion készülékként megadott 7023 típust megelőző csöves készülékről, azt Kóger Lászlóhoz vagy hozzám eljuttatni szíveskedjék. *Simoncsics László*

Orion	**A 4**	**W 4**	**H 4**	**L 4**	**S 4**
Telefunken	RE 074	RE 054	RE 084	RE 134	RES 044
Philips	A 409	A 425	A 415	B 405	A 442
Vatea	UX 406	-	HX 406	LX 414	-
Felhasználás:	audion	ellenállásos erősítő	nagyfrekv. erősítő	végerősítő	árnyékoltr. cső

1.táblázat: Közvetlen fűtésű csövek összehasonlító táblázata

Orion	**Tungsram**	**Orion**	**Tungsram**
A 4	G 407	LL 415	PP 415
DG 4	DG 407/0	LL 416	PP 416
E 4	L 414	LL610	PP 610
E 43	PP 4101	M 4	P 430
GL 4/0,3	PV 430	M 43	PP 430
GL 4/1	PV 495	NC 4/a	AS 494
GL 4/2	PV 4200	NDG 4	DG 4101
H 4	LD 410	NH 4	AR 4101
H 100	LD 410	NS 4	AS 4101
L 4	P 414	NW 4/1	AS 4101
L 4 S	P 415	P 4	P 460
L 43	PP 415	S 4	S 406
L 43/a	PP 416	W 4	HR 406
L 103	PP 610	W 100	HR 410

2. táblázat: Orion és Tungsram csövek összehasonlító táblázata

Forrás: MRU 1925/10.

RCA RADIOLA III

avagy egy aranyos kis "csodabogár" Amerikából

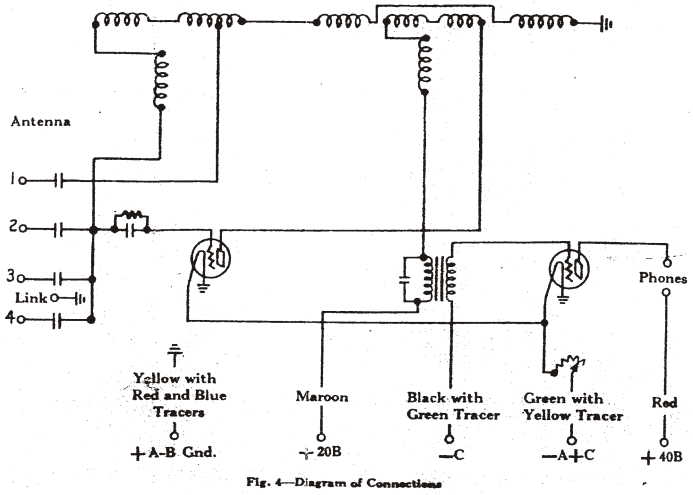

Fig. 4—Diagram of Connections

Bizonyára több klubtársamnak van kapcsolata külföldi gyűjtőkkel is. A szerencsés véletlen hozott össze engem egy nagyon kedves amerikás-magyar úrral, "odaát" Columbiában nagyon igényes, szép készülékekből álló, válogatott gyűjteménnyel rendelkezik.

Több éve már, hogy levelezünk egymással. Nos, ennek a kapcsolatnak a "gyümölcse" a képen látható telepes készülék, amit az RCA 1924-ben gyártott.

Amerikai gyűjtőtársam egy csomagküldő szolgálatra bízta a rádió elküldését.

A postáról hazaérve lázas sietséggel hámoztam le a készülék gondos, az itthoni vámvizsgálat után "hétpecsétet" /ólomplombát/ is kapott csomagolását. Első dolgom volt "belekukkantani" a készülék belsejébe. Nagy meglepetés volt számomra a rezgőköri tekercs, amelynek belsejébe két másik forgatható tekercset helyezett az egykori konstruktőr: helyettesítendő a hangoló és visszacsatoló forgókondenzátorokat. Szimpla variométert láttam már, sőt egykor magam is készítettem. Ám olyat, amelyik dupla, vagyis két tekercs forog benne, még soha! Amint a kapcsolási rajzról is kiderül, nagyon szellemes megoldás. Megfelelő működéshez azonban nagyon jó antennára és földelésre van szükség. Ezek fontosságát, milyenségét és elkészítésük ajánlott módját a rádió mellé egykor adott, terjedelmes "installation" -ban is kiemelik.

Az antenna különböző csatlakoztatásával és az átkötő lamella megfelelő helyzetével a készülék hat részletben és variációban fogja át a teljes! középhullámú sávot, a következők szerint:

1.,	200-360 m	4.,	290-575 m
2.,	250-480 m	5.,	195-375 m
3.,	315-560 m	6.,	310-640 m

A készülék eredetileg 2 db WD-11 típusú triódával működött, ezek beszerzése azonban még az USA-ban is nehéz. Ezért én is az eredeti csőlábra ültetett, triódának kötött 1T4 csövekkel kaptam - a számomra így is nagy örömet okozó készüléket.

E rövid ismertetést a kapcsolás különlegessége, érdekessége miatt adom közre és ajánlom gyűjtőtársaim figyelmébe. Ha valaki kedvet érezne a kapcsolás kísérleti megépítéséhez, bővebb tájékoztatással /méretek, menetszámok, alkatrészek elhelyezése stb./ is szívesen segítem. A készülék belsejéről a következő számban láthatunk képet. Végezetül még annyit, hogy ez a készülék nagyohmos fejhallgatóval üzemel. Létezik azonban egy Radiola-III-A jelzésű változata is, melynél az alapkapcsolást transzformátoros csatolású ellenütemű triódás végfokozattal egészítette ki a gyártó cég.

Csige József, Balmazújváros

Szép a technika, szól a rádió

A reneszánsz szék, az empire óra, egy ókori szobor értékéhez-szépségéhez nem fér kétség, de mentésre, megőrzésre érdemes gyönyörűséget találunk-e szörnyűséges XX. századunkban? A technika, a híradástechnika és az elektronika robbanásszerű fejlődése háttérbe szorította az esztétikát, egy szép autó sem úgy szép, ahogyan volt a század-előn. Vagy túlságos zord e kép imigyen lefestve?

Kóger László műszerész a jó nevű és szerteágazó családfájú Kógerek közül való, az iparos és kereskedő família több generáció óta él Fehérváron, az ükapa érkezett ide Némethonból. A harmincas évei végét taposó László videók eladásából és javításából keresi kenyerét, de nézni éppen csak annyit nézi őket, amennyit muszáj. Televíziózni is csak módjával szokott, neki más a szenvedélye. A régi rádiókba bolondult bele, s mára az ország egyik legnevesebb gyűjtője, mi több, szakértője lett.

A demokratikus világvevő

A régi bútorok között barokkos fizimiskájú zeneszekrényt csudálunk, amit ´55-ben készített a magyar Mechanikai Labor. A koloniált és a natúrt az akkori kevés gazdagok megvehették maguknak 20 ezer forint körüli összegért, ami iszonyú nagy pénz volt, de ezt a luxuskivitelűt inkább reprezentációra gyártották, különös tekintettel az elvtársi urizálásra. A zeneszekrényben rádió, lemezjátszó és magnetofon rejtezik, oldalt világítós bárszekrény, lemeztartó, s az egész puccos komódra emlékeztet.

A rádió hőskorát idézzük, ama csodálatos találmányt dicsőítjük, amely a világon első ízben demokratikusan juttatta hozzá a hírekhez és a kultúrához a tömegeket. Kóger László is ettől hatódik meg leginkább, túl a készülékek szépségén.

Pár pengőért klasszikusok

A 20-as évek elején az USÁ-ban már szólt a rádió, a háborúból fölocsúdó Európában is hamarosan beleszerettek az emberek. Budapesten 1925-ben kísérleti adások illantak az éterbe, a hivatalos műsorszórás december 1-jén kezdődött meg. S bár a készülék nem volt olcsó, pár koronáért, később pengőért komolyzenét, s leginkább híreket hallhatott az egyszerű nép is. A Rádió Budapest az 550 méteres hullámhosszon szólalt meg először, ma az 540-es középhullámú frekvencián szól a Kossuth, (jogutódja az elsőnek), s Milánó, Róma és Belgrád éppúgy fogható a hatvan-hetven éves készülékeken, amelyeket a műszerész úr életre kelt.

Az édes-bús magyar népi muzsika és cigányzene fogalom volt Európában a két háború között!

Míg átlapozunk néhány régi rádióújságot, megállapítjuk, kis ország létünkre rádiós nagyhatalomnak számítottunk a boldog békeidőkben. Felidézzük a híres bemondót, Scherz Edét, s az első nőt, Filótás Lilit. A külsőleg is gyönyörű rádiók a 70-es években még szóltak pincékben, szőlőhegyi házakban, padlásokon porosodtak; a 60-as évekbeli táskarádiók modernnek számítottak a keleti blokkban.

Rózsafaintarzia és nőcik

Az 50-es, 60-as évek modelljei még nem kuriózumok, azokba a következő generáció fog belezúgni, vetíti előre Kóger László. Annak a kornak a feelingjét már néhányan érzékelik, s akiknek nem lesz keserű élményük a diktatúráról, csakugyan a szépre emlékeznek majd...

Számba vesszük a magyar márkákat, amelyeket Kóger úr gyűjt, a magyar ipar termékeit őrzi kincsként. Orion, Tungsram, a Standard Darling nevezetű tüneménye és a magyar Philips Luxus Super, amilyet Jávor Pál is hallgatott. A kristályos-detektoros, elektroncsöves, tranzisztoros darabok reprezentálják a korszakokat, olyik rózsafaberakással, selyemre festett nőcikkel, pálmafákkal. S a kisebb cégek készülékei: Márton Pál, Bodnár Jenő művei, a Hercegh Rádió, Barta és Tsa. És külföldieket is birtokol, persze: Philips, Telefunken, Mullard, RCA, Radiomuse. Egyetlen öreg tévé is gazdagítja kollekcióját, az 1951-ben gyártott és forgalmazott, 18 centiméter átmérős képcsövű szovjet Leningrád, amely valószínűleg csak a párttitkárnak és a tanácselnöknek sugárzott a nagy kommunista boldogságban.

Nosztalgikus egyesület

Mihály Dénes 1929-ben (!) már állóképeket tudott tévészerűen továbbítani, de csak fél évszázaddal később nézhettük a mozgóképeket idehaza. Maradt a rádió.

Kóger László és a hozzá hasonlók megalakították a Rádiógyűjtők Magyarországi Klubja Egyesületet (ő az elnök), újságuk a Nosztalgia Rádió. Melléteszi a Magyar Rádió Ujság I. évfolyamának 1. számát 1924. májusából. Időgépben ülünk...

zsohár Fotó: Pati-Nagy Bence

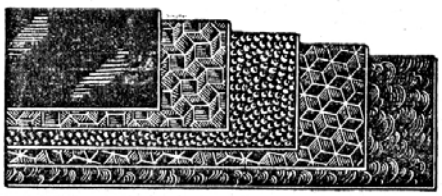
Megjelent: Fejér Megyei Hírlap 1999. május 22.

Témák

Szeretném most folytatni a két számmal ezelőtti restaurálással kapcsolatos gondolataimat. Mint ahogy akkor írtam, minél régebbre megyünk vissza korban a készülékkel, annál nehézkesebb a restaurálás, minél régebbi készülékkel foglalkozunk, annál kevesebb az ép példány.
A régebbi technikánál kikerülhetetlen probléma a keménygumi. A ládagépek korszakában nem is készült úgy rádió, hogy legalább egy-két, de általában több alkatrésze ne készült volna a keménygumiból. Az apróbb alkatrészek pótlásához szerencsére azért hozzá lehet jutni, főleg rúdanyagban, többféle méretben a keménygumihoz.
Viszont krónikus probléma az előlapnak vagy szerelőlapnak való lemezanyag. Sok készüléken pótolni kellene, mert agyon furkálták, vagy összetörött, vagy újraépítésnél lenne rá szükség. Egyébként, ha feltesszük azt a kérdést, hogy miért használták a keménygumit előlapnak, a válasz a következő. Főleg olcsósága és jó szigetelő képessége, jó megmunkálhatósága miatt. Használták a bakelitet is, de a mai modern szemmel csodálkozva tapasztalhatjuk, hogy mégsem volt annyira elterjedve, mint a keménygumi. Pedig amint a Barta és társa 1929-es árjegyzékrészletéből láthatjuk nem is volt drágább. Így ha régebbi papírbakelitet tudunk beszerezni, főleg mondjuk a márványmintását, vagy másféle színezéssel ellátott formában, akkor azt is használhatjuk előlapnak. Egyébként sok készüléken használtak mondjuk fekete bakelitet elő és szerelőlapnak gyárilag akkor is. / Süss Nándor készülékek. /
Mivel bakelithez könnyebben tudunk jutni lemez alakban, keménygumihoz nem, ezért a keménygumi pótlására van egy ötletem. A régi fekete színű utazóbőröndök oldalából vághatunk megfelelő méretű előlapnak való lapokat. Ezeknek a bőröndöknek az anyaga sokszor hasonlóan mintás vagy tükörsima, mint amilyenre nekünk szükségünk van az előlapokhoz. Ami még fontos, hogy ránézésre is megfelelő régi anyagnak tűnik, nem tűnik fel ,hogy pótanyag, mint mondjuk esetleg valamilyen modern műanyaglap, amiről azonnal felismerhető, hogy pótanyag. Ez egyébként sokszor fontos szempont, hogy külső megjelenésre korhű legyen a felhasznált alapanyag akár önmagában, vagy a megmunkálás után. Nos ebből a szempontból előlapnak való, felhasználásra megfelelőnek mondható ez a bőrönd alapanyag, igaz a vastagsága általában vékony, kb. 2 mm. A kisebb méretű felhasználásra esetleg ez is elég, csupán a belső oldalt kell feketére festeni. Egyébként, papír alapú anyag, de ez másodrendű szempont lehet, a szigetelése jó, a merevsége is elegendő. Ha vastagabb méret kell, akkor két lapot összeragaszthatunk, így már 4-5mm vastag lapot is kaphatunk, a nagyobb bőröndökből akár 60-70cm hosszú lapot is a nagyobb ládákhoz. Csak az előlap pótlásához, kisebb méretekhez van egy más javaslatom is, bár ez munkaigényesebb.

A régebbi autóakkumulátorok háza is keménygumiból készült, mégpedig szinte mindig nekünk, előlapnak megfelelő mintával. Ha meg tudjuk oldani, hogy a szétfűrészelt akkumulátor nagyobbik oldalának belső felét egyenesre munkáljuk csiszológéppel vagy marógépen, akkor azokat is felhasználhatjuk előlapnak. A nagyobb méretű teherautó akkumulátorok egészen szép, nagyobb méretű előlapot is kiadhatnak. Viszont van a minta közepén sokszor egy kör alakú sima rész, de ezt pont eltakarhatjuk a mikrodiállal, vagy a nagy méretű forgatógombbal. Kisebb-nagyobb bakelit lapokat nyerhetünk az 50-es évek bakelit rádióinak házából. Sokszor van felesleges vagy törött állapotú üres bakelit kávánk.
Pl. Philips 57A, Siemens 343V, Orion 227A, ezek barnás, bordós, márványmintásak, Telefunken 2T64U, Orion 243, ezek fekete színűek. Az ilyen törött kávák ép részeiből is nagyobb eredeti lapokat vághatunk ki. Az egyéb trolit, dellit, stb. nevű anyagokat is a fentiek szerint pótolhatjuk. Abban az egy-két esetben, amikor a gyűjtés és a restaurálás folyamán előlap pótlását kell megoldanunk, talán kellő segítséget nyújthat a fenti egy-két megoldás.

Keménygummi- trolit-, fieber-, prespan-, bakelit- és csillámlemez 71

Szám	Megnevezés	pengő
2500	*Keménygummilemez egy oldalt fényezve, telszés szerinti méretre levágva, ár pr. kg. 2—2·9 mm: P 16·70; 3—4: 11·90; 5—8: 11·25; 9—10: 11·50	
2502	*Keménygummilemez, fényezés helyett *kockás diszítéssel 3—8 mm.	14.50
2503	Keménygummilap, diófa szinben, 3—4 mm.-ig	18.—
2503a	Ugyanaz, 5—8 mm.-ig	17.—
2504	*Trolitlemez egy oldalt fényezve	10.—
2506	*Trolitlemez kockás, moirée, fehér vagy márvány utánzat	13.10
2510	*Bakelitlemez egyoldalt fényezve, 3—5 mm.-ig	10.—
2518	*Ugyanaz, de szines vagy moirée	13.50
2512	Bakelitlemez 0·2 mm., membrán vagy szigetelések részére,	25.—
2514	Keménygummitáblák pontosan a 18. oldalon felsorolt ládáinkhoz levágva, fekete, 1 oldalt fényezve 15x26x4: 2·25; 20x34x4: 4.10; 20x40x5: 5·—; 20x50x5: 6.30; 20x55x5: 7.50	10.—
2516	Ugyanaz mint a 2514 sz., de bakelitből 15x26x4: pr. db. 2·15; 20x34x5: 4·20; 20x40x5: 5·40; 20x50x5: 6·40; 20x55x5: 7·30	
2518	*Fieberlemez 1—11 mm.	6.80
2520	*Prespanlemez 0·10: P 5·40; 0·20—0·40: 4·40; 0·50—0·90 mm.: 8·75	
2522	Csillámlemez kis darabokban cca 6—7 cm. per kg.	20.—
2524	Ugyanaz, de nagyobb lemezekben, cca 10—12 cm.	64.—
2526	*Celluloidlemez átlátszó 0·2—2·5 mm.-ig	22.50
2527	U. az, fehér 20.—, fekete	18.—
2528	Staniol-lemez ivenként	—.40

A *-el jelzett lemezek gyári méretekben 10 százalékkal olcsóbbak.

CSERE - BERE

ADOK - VESZEK

Hírdetéseket lehet feladni:
Kóger Lászlónál T.: 06-22 381-649, 06-30 9791-456 8000 Székesfehérvár, Sajó u. 9.

MÁR KAPHATÓ

Mint eddig is minden évben, a **RÁDIÓTECHNIKA ÉVKÖNYVE 2000** is nagyon sok érdekes cikket közöl a gyűjtők, restaurátorok, a csöves technika és a technikatörténet iránt érdeklődők számára. Csak néhány kiragadott írás ezek közül: Hrabál László: A Vatea gyár története, Simoncsics László: 2+1-es készülékek restaurálása, Plachtovics György: Csöves sztereoerősítő, Borbás István, Fábián Tibor: Technikatörténet évszámokban, Pálinkás Tibor: A méter-sztori, Balázs B. Dénes: Egy gépadó Magyarországon, Mednyánszky László: Katonai rádiók amatőrkézben.Ezen kívül olvashatunk a kábeltelevíziózásról, a memóriaáramkörök fejlődéséről, az oszcillátorok fáziszajáról, az etalonfrekvencia- és pontosidőadó rádióállomásokról stb., és sok érdekes építési leírást is találunk az évkönyvben.

FELHÍVÁS

A németországi gyűjtők Telefunken referensének kérdéseit továbbította hozzám /hozzánk/ egyik külföldi hobbytársunk. Ezúton segítségeteket kéram a következő kérdések megválaszolásában:

1. Volt-e a Telefunkennek saját gyára Magyarországon?
2. Hol volt a gyár, mi van most a helyén, mi /volt/ a címe?
3. Gyártott-e az Orion vagy más cég a Telefunken megbízásában készülékeket?
4. Van-e közöttünk valaki vagy ismertek-e olyan embert, aki egykor a magyarországi Telefunkennek dolgozott?

Ha a fenti kérdésekre bármilyen használható információtok van, kérem, hogy az alábbi levélcímre vagy telefonon azt jelezni szíveskedjetek. /A telefonálót visszahívom!/ Fáradságotokat előre is köszönöm.
Csige József 4060 Balmazújváros, Nádudvari út 30. T.: 52-370-355

Keresek 3 db 70L7 hidegkatódos csövet.
Páli Meliton T.: 22-300-541

Eladó HF oszcilloszkóp TYPE TR-4401 ORION-EMG-1546 Drinóczi János Szekszárd T.: 30-3972-698

50-es évek beli Orion 222 rádiót keresek, lehetőleg szép állapotú legyen külsőre. Dévényi József Zalaegerszeg T.: 92-326-439

Eladom vagy elcserélem a Rádióvilág összes megjelent számát, (1946-47 egybekötve, 1948 kötve) elsősörban szaklapokra. Keresem a Rádióvilág 1946/1,2,3, továbbá a RT 1939/2,5,6,7,8,10,11 és 1940/1,2,3 számait. Keresek továbbá Orion 820 skálaüveget , Philips Mesterműhöz hangszóróselymet/szövetet.
Selyem Tóth Sándor Zalaegerszeg T.: 92-502-128

Standard 4350 működőképes eladó.
László Attila T.: 3262-502

NORRIS 1930-as 2+1-es rádió, működő állapotú, valamint egyéb rádiók eladók vagy elcserélhetők. Keresek Horthy néprádiót, Szonettet, Orion 7037-hez alkatrészeket vagy roncsot.
Koszér Nándor T.: 317-5963

NOSZTALGIA RÁDIÓ SZÍNESBEN!

Mostantól az újságunk megvásárolható **CD-n színesben!** Nagy felbontású részletgazdag színes képekkel, PC-s formátumban. A CD a megtekintéshez szükséges ingyenes programot is tartalmazza. Ára: 800.- Ft/db.
T.: 212-7326, 06-20-9428-007 Biliczky István

A kiadvány megjelenését támogatta:
PIREMON NYOMDA Debrecen, Tel.: 52-458-900 fax: 52-458-904
FUN-TYPE REKLÁMIRODA Budapest, Tel./fax: 212-7326, 06-20-9428-007